

NIEUW BATAVIAASCH HANDELSBLAD.

Editie voor Nederland.

HOOFD-BUREAU: Batavia, bij BRUINING & WIJT.

Rotterdam, bij M. WIJT & ZONEN.

VOORWOORDEN.

VOORKOMENDE IN DE GEWONE EDITIE VAN HET

Nieuw Bataviaasch Handelsblad.

DE ZENDING MOTKÉ.

Wie met de geschiedenis van het Indische finantiezen eenigermate bekend is, zoekt daarin te vergeefs in de laatste halve eeuw naar orde en regelmaat. De oud-Commissaris-Generaal en Minister van Koloniën Elout heeft in zijne nagelaten papieren een tafereel geschetst, dat tot lachen stemt, als de zaak niet eene zoo ernstige zijde had, wat den toestand tot 1830 betreft. Men zond om de koloniën over te nemen een personeel uit, zegt hij, dat geene voldoende financiële kennis had. Men vond op Java geen enkel ambtelijk persoon, die eene goede boekhouding op touw kon zetten, zooals een gouvernement die dient te hebben. De begrootingen kwamen onder van der Capellen eerst maanden, nadat ze in werking waren getreden, ter vaststelling bij den Koning aan. Zij sloten dan met overschotten op het papier. Maar de afrekening van 1825 was bijz. in 1830 nog niet gereed. Achterstand ontstond en men moest ambtenaren vinden om dien bij te werken. In plaats dat men hier over ruime van geldmiddelen te beschikken had, — men verkocht evenwel nog niet de producten in het moederland — ontstond geldgebrek. En toen men de zaken poogde te vereffenen, sprak de een van 9 miljoen te kort, een ander van 16 of 24 miljoen en ten slotte van 37 miljoen. De boekhouding bevond zich in zulk een toestand, ondanks de benoeming van commissie op commissie om de zaken in het reine te brengen, dat Elout in 1829 den koning rapporteerde: „dat vele bijz., zonderheden door middel van louter gissingen „zouden moeten worden aangevuld, en dat men „alzoo nimmer een resultaat bekomen zou, het-

„welk eene volkomen zekerheid zou hebben „gegeven.” Men besloot te betalen wat onbetaald was en de boeken blauw blauw te laten. Dat was ten slotte ook het advies van den als Directeur-Generaal van Financien expresselijk teruggezonden oud-directeur Kruseman.

Maar deze toestand heeft, met andere redenen, de vrijzinnige staatkunde, die Commissarissen-Generaal hier wilden volgen, den kop ingedrukt. Geldgebrek in Indie was het voorgewen om het exploitatiestelsel ten behoeve van het moederland in het leven te roepen. Zonder den verwarden toestand der Indische financien vóór 1830 had van den Bosch wellicht nooit gewillige ooren voor zijne plannen gevonden.

Is het zooveel beter na dien tijd gegaan? Wie durft dat in gemoede beweren? Ja, er kwamen goede jaren na de magere tijden. Vooral na 1848 steeg de prijs der produkten. Men begon grooter ruimte aan geld in kas te verkrijgen. Maar wij staan nog altijd voor twee feiten. Money's boek, uit opgaven samengesteld, hem hier verstrekt, deed een verschil met de opgaven in Nederland van 127 miljoen opmerken. Niemand heeft ooit beweerd, dat dat geld weggeraakt is. Maar tot heden heeft geen Gouverneur-Generaal of Minister op 12 of 15 miljoen na de balans kunnen doen sluiten. Tevens zijn wij nu tot 1872 gekomen, zonder dat de eindrekening der inkomsten en uitgaven over de jaren vóór 1867 voor goed afgesloten is. En waar blijft zelfs de eerste rekening na dientijd? Zij is nog steeds in behandeling; de wet, die ze moet arresteeren, moet nog komen.

Dit alles heeft er toe geleid de jaarlijksche begrooting bij de wet te doen vaststellen. De nieuwe comptabiliteitswet was aanvankelijk eene bron van ellende en nieuwe verwarring; zij bevat leemten en gebreken, die tijdverlies en moeilijkheden teweeg brengen. Maar zij heeft toch tot meer orde gedwongen. Overschrijding van het eindcijfer der begrootingen, vóór 1867 eene

chronische kwaal, heeft niet meer plaats. Intuschen hapert zeer veel in de toepassing. De meeste comptabele ambtenaren verwenschen de wet en staan nog dikwijls met de handen in het haar. Aan flinke leiding en voorlichting heeft het hun ook ontbroken. Ware de kennis van hetgeen men te doen had, meer verspreid geweest, de wet, die men nu voorstelt te wijzigen, zou meer geleidelijk gewerkt hebben en hare gebreken zouden minder gevoeld of eer verholpen zijn.

Orde moet echter in elke huishouding heerschen. Elk huisvader, die in het wilde uit geeft, zal zich ruineeren. Elk koopman, die niet goed boek houdt, zal in moeilijkheden geraken. Zoolang alles ruim en breed gaat, merkt men de wanorde niet zoozeer op. Maar breekt eens een minder goede tijd aan, dan staat hem frauduleus bankroet voor de deur. Zoo gaat het ook met een Staat. Oostenrijk en onze eigene huishouding in Indie en Nederland leeren, dat het volk door belastingen en leeningen de vruchten inoogst van finantieel wanbestuur.

Zal voorts iemand beweren dat ons Indisch belastingstelsel op gezonde grondslagen rust? Het is, zei de heer de Waal, een wonderlijk samenraapsel van bepalingen. Door verbetering van het stelsel zou men tevens meerdere opbrengst kunnen verzekeren; mits behoorlijk betaald werd wat verschuldigd is, zou men zonder nieuwe lasten op te leggen, ja, den druk verminderende waar deze nu verkeerdelijk klemt, den Staat bevoordeelen.

Is een goed geregeld kadaster overigens niet dringend noodig, als de hoeksteen van eene goede belastingheffing van den Europeaan en inlander, verzekering van den eigendom en als het middel om kapitaal in den grond te doen steken? Of zullen onze spoorwegen er sneller komen als de tegenwoordige toestand gehandhaafd wordt?

Waar men zich wendt of keert, goede inrichting van ons finantieel en belastingstelsel is hoog noodig.

Is het dan zoozeer af te keuren, dat de Minister van Kolonien eenige speciale mannen uit Nederland zond, om de zaken hier in een goeden gang te brengen? Verdient dat bespotting en afkeurend geschreeuw? Het moge de Indische ambtelijke wereld onaangenaam zijn, dat men eenige baren inschuift; het moge vermakelijk zijn liedjes op „papa Motké” te lezen; de vraag is: eischt het publiek belang verbeteringen? Men vergeet niet dat ook de Indische Regeering zoozeer doordrongen was van de noodzakelijkheid eener herziening der belastingwet-

ten, dat zij daarmede reeds gedurende een paar jaren een hoofdambtenaar ter Algemeene Sekretaris belaste, die deze taak niet kon volbrengen. Men zie ook niet voorbij, dat in den Britsch-Indischen wetgevenden raad in de laatste jaren bekwame financiers zitting hadden; opzettelijk uit Europa gezonden, die er in slaagden daar de jaarlijksche tekorten te doen verdwijnen.

Van meer nut zou eene finantieele specialiteit zijn, die hier in een wetgevend lichaam zitting had en openlijk zijne plannen kon verdedigen en doen aannemen. Thans zal de heer Motké te doen hebben met een directeur, den Raad van Indie, den landvoogd en het opperbestuur in Nederland. Menig plan zal bediscuteerd, menig rapport opgemaakt en in het stof der archieven begraven worden of op een of ander bezwaar afstuten, ofschoon dat niet te verdedigen is. Hij zal met tegenwerking te kampen hebben, waarvan hij zich geene verklaring kan geven en die bij openbaarheid gebroken zou moeten worden. Maar ondanks dat alles zal hij eene veel omvattende taak kunnen volbrengen en wellicht nuttig zijn.

De ambtenaren, uit Nederland gekomen, behooren zich evenwel niet voor te stellen, dat zij gekomen zijn om alles omver te werpen en af te keuren wat bestaat, en dat hier geene bekwame mannen te vinden zijn, waarvan zij krachtige hulp en ernstige medewerking kunnen ondervinden. Met het Indische element en de ondervinding worde rekening gehouden. In het Westen en in het Oosten zijn zoovele verschillen in de toestanden op te merken, er is zooveel abnormaal, dat de nieuwe Inspecteur-Generaal zich iets onmogelijks voorstelt, indien hij zich den goeden wil van de ambtelijke wereld hier niet verzekert. Zij zelve erkent, dat de zending Motké voor haar nut kan hebben. Ontwikkelt de nieuwe Inspecteur-Generaal het noodige talent, tact en beleid, dan zal zijne komst spoedig door velen toegejuicht worden. Onze administratie werkt toch langzaam en er hokt veel; de omslag is soms daldeloos. Wie daarin op finantieel terrein verbetering weet te brengen, doet zeer veel goeds. Gelukt het immers niet orde in de staatshuishouding te brengen, dan zullen de meest liberale bedoelingen niet baten, en dan zal men later weder achterstand; verwarring en finantieele rampen aan het stelsel wijten, dat er juist toe moest leiden om ze uit den weg te ruimen. Werkelijke hervormingen in Indie moeten bovenal in alle opzichten ten doel hebben, dat ieder het zijne krije en willekeur of bon plaisir voor regel en orde plaats maken. v. L.

(Partikuliere correspondentie van Singapore.)

Mijnheer de redakteur!

Sla mij nu en dan een kleine plaatsruimte in uw blad af. De betrekkingen tusschen twee groote handelsplaatsen als Singapore en Batavia, zijn zoo veelvuldig, dat onze belangen wel eenige nadere beschouwing verdienen.

Vooraf dit. Ik vernem dat het Nederlandsche barkschip *Spermer* in de Golf van Siam gezonken is, nadat het op een klip had gestooten. Gezagvoerder en equipage zijn behouden eerst te Bangkok en vervolgens hier aangebracht.

Onze Gouverneur Ord wordt spoedig terugverwacht. Het schijnt dat de administrator, de heer Anson, zich gedurende het eenjarig verlof van den heer Ord meer vrienden onder den handelstand gemaakt heeft dan de Gouverneur in vier jaren, daar Vrijdag aans. 1 Maart, aan den heer en mevrouw Anson door den handel in de Townhall eene groote partij en een souper worden aangeboden.

Vrijdag jl. had hier eene groote meeting plaats. Zelden was zulk eene bijeenkomst zoo druk bezocht; de meest invloedrijke mannen van deze plaats waren tegenwoordig. Het gold den aanleg van een spoorweg van de haven naar de stad. Men weet dat het opperbestuur te kennen heeft gegeven, dat die linie op staatskosten zou worden uitgevoerd.

De aanwezigen verzochten bij acclamatie, dat de heer W. H. Read (onze consuls-generaal) het presidium op zich zou nemen. Hij zette uiteen dat hetgeen de Secretaris van Staat als het plan van de Regeering op den voorgrond stelde, in strijd was met de opinie van de groote meerderheid van de lokale wetgevende macht, die eene concessie had willen verleenen. Hij was een voorstander van staatsbanen, waar een geheel oorspronkelijk land in communicatie met de kust diende te worden gebracht of waar gewichtige strategische belangen in het spel waren. Hij wies op Britsch-Indië, Ceylon en de plannen van de Nederlandsche Regeering ten opzichte van Java.

Maar was dat de kwestie voor Singapore? Men wilde eene korte spoorweglijn tot stand brengen, die de goederen van partikuliere maatschappijen naar de pakhuizen en winkels in de stad zou vervoeren. De lijn zou de werven met het centrum van den handel verbinden.

Dat was het erkende doel. Hier was geene gewichtige landstrook toegankelijk te maken of waren militaire wegen te verzekeren. Het Gouvernement kon dus geen redelijken grond voor zijne bemoeiing aangeven, om de particuliere nijverheid uit te sluiten. Er bestond derhalve bezwaar om de publieke fondsen te bestemmen tot onderlinge verbinding van de werven, particulier eigendom, met hunne pakhuizen. Er was in vele andere dringende behoeften te voorzien. De concessie was door den lokalen wetgevenden raad verleend. De concessionarissen van de Singapore and New Harbour Railway Company hebben daarop verklaard de noodige fondsen te bezitten. In de toekomst zal Johore zich ontwikkelen en zal de lijn verlengd worden. Maar ook dan kan de particuliere industrie het werk uitvoeren. De Maharadja zal wel de grootste aandeelhouder willen worden. Ook daar bestaat geen grond voor gouvernementen tusschenkomst.

Een ander beginsel was bovendien in het spel. De Minister gaf een blijk van kleinachting voor de opinie van den lokalen wetgever. Alle ambtenaren, behalve de Attorney-generaal, benevens alle niet-ambtelijke leden van den wetgevenden raad waren het met elkander eens geweest. Worden nu de besluiten van den lokalen wetgever op die wijze ter zijde gesteld, dan kan men hem wel geheel afschaffen. Mocht de zaak op nieuw bij den wetgevenden raad in behandeling komen, dan uitte hij den wensch, dat mochten de ambtelijke leden al van opinie veranderen, de particulieren zouden protesteeren en bleek het dat zij in de minderheid waren, een mandaat zouden nederleggen, dat zij op zoodanige wijze in de oogen

van de kiezers niet met waardigheid konden vervullen.

Dr. Little stelde daarop de volgende resolutie voor:

„Dat de uitgave van publieke fondsen voor een spoorweg onverantwoordelijk is, met het oog op den toestand van de kolonie en de verlangens van het government omtrent de uitvoering van andere werken, die van het meest overwegen- de belang zijn voor de welvaart der settlements.”

Deze resolutie werd met 36 tegen 7 stemmen goedgekeurd.

De heer Sept. Short stelde daarop de tweede motie voor, luidende:

„Dat de meeting geen vertrouwen koestert, dat de exploitatie van den spoorweg door het bestuur op voldoende wijze en ten genoegen van het algemeen zou plaats hebben, of zoo zuinig dat ze geene lasten op de koloniale schatkist zal leggen.”

Kapt. Caldbeck, agent van de P. and O. Company, stelde eene contra-motie voor en betoogde dat wat de regeering elders had gedaan ook hier kon geschieden. Deze motie werd met 45 tegen 14 stemmen verworpen en die van den heer Short aangenomen.

De heer W. Adamson stelde de volgende derde motie voor:

„Dat de meeting met schrik en leedgevoel bespeurde, dat de Secretaris van Staat, na speciaal de opinie van den Wetgevenden Raad te hebben ingewonnen; zich gerechtigd acht vierkant in strijd met de beslissing van dat lichaam te handelen, waartoe het gekomen was na langdurig onderzoek en met groote meerderheid.”

De heer T. Shelford bestreed de motie. De Secretaris van Staat had niet willekeurig gehandeld, maar omdat twee concessies waren aangevraagd, die de verschillende belangen van Singapore en van de New Harbour-Compagnien vertegenwoordigden. Men had die belangen door ineen-smelting der aangevraagde concessies moesten overeenbrengen. De een wilde een stoomspoor, de ander een tramway, met wagens door buffels te trekken. Om een einde aan dien strijd te maken, had het opperbestuur goed gehandeld door zelf de zaken in handen te nemen. De verlenging van de lijn naar Johore zou eer noodig zijn dan men dacht. Onder het tegenwoordige goede bestuur produceerde Johore 370,000 pikols gambier van den uitvoer ad 500,000 pikols van Singapore, en 65,000 pikols peper op een uitvoer van 175,000 pikols. Als men de strijdige belangen had laten begaan, zou de regeering later de lijn hebben moeten maaten; dit kon niemand beletten, maar zou de kolonie duurder te staan komen.

De heer Atchison wierp de schuld van het gebeurde op de aanvragers om concessie, maar wijdde daarbij zoolang over de twee aanvragen en het nut van spoorwegen in het algemeen uit, dat van alle zijden de kreet: „stemmen!” opging. De motie van den heer Adamson werd met 40 tegen 9 stemmen aangenomen.

De heer J. J. Greenshields stelde daarop deze vierde motie voor:

„Dat de meeting met eerbied, maar ernstig protesteerde tegen het beginsel, dat in het besluit van het opperbestuur opgesloten lag, dat het uitvoering van plannen kan dekretceeren die de kolonie belangrijke lasten opleggen, zonder de medewerking van de plaatselijke wetgevende macht.”

Deze motie werd mede aangenomen. Voorts werd besloten mededeeling van de besluiten der meeting aan den Administrator te doen, hetgeen den voorzitter werd opgedragen, opdat de motien ter kennis van den heer Secretaris van Staat zouden worden gebracht.

De vergadering werd, na een votum van dankbetuiging aan den heer W. H. Read, wegens de uitstekende leiding der debatten, gesloten.

Uit de Engelsche bladen ziet men, dat de Straits Association te Londen zich tot het orgaan heeft gemaakt van die te Pinang, welke moeilijkheden voor den handel vrees

wegens art. 3 van het tractaat over Sumatra. Deze be-
zwaren vinden hier geen weerklank. De pers heeft hier
vrede met de beëindiging der kwestie over de suzeriniteit
van de Oostkust van Sumatra.

28 Februari 1872.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redakteur!

Gij hebt gister de zending Motké toegelicht en doen zien,
dat hier nogal iets op finantieel en comptabel gebied te ver-
richten valt.

Men schijnt in Indie sedert eene halve eeuw op dit ge-
bied niet verder te komen. Wij zijn immers weder tot dien
tijd teruggegaan.

Toen waren toch nevens de generale directie van finan-
tieu ook in dienst gesteld een hoofdinspecteur en toevallig
bezelfde getal van drie inspecteurs als tegenwoordig. De
drie inspectien golden echter alleen voor Java, dat in de
inspectien Batavia, Samarang en Soerabaja verdeeld was.
Op de buitenposten waren de functien van inspecteur op-
gedragen aan de Gouverneurs of residenten.

De toenmalige Hoofdinspecteur wordt nu vervangen door
een Inspecteur-Generaal.

De tegenwoordige titularis heeft één hoofdcommissie en
één commissie uit Nederland medegebracht. Eene halve eeuw
geleden bestond het bureau van den Hoofdinspecteur uit
een hoofdcommissie en drie commissies. Elk inspecteur van
finantien had daarenboven een commissie ter zijner dispositie.
Eindelijk bestond nog voor de verponding afzonderlijk eene
hoofdcommissie, bestaande uit een president, twee leden en
een secretaris.

Ondanks al den omslag van vroeger is men nogtans niet
tot een goed finantieel beheer kunnen komen.

Zal nu de nieuwe Inspecteur-Generaal niet meer perso-
neel behoeven? Het is bijna als zeker te stellen. Zulke
missien zijn derhalve dure zaken.

Zal de heer Motké bovendien slagen? Laat ons dat hopen,
want ook in dit opzicht schijnt een *salvo* op Indie te rusten.
Zoo veel is zeker dat de heer Motké zal ontvinden, dat hij
geene gemakkelijke taak- te verrichten heeft en dat het in
den Haag geheel anders is dan hier.

BATAVIA, 6 Maart 1872.

X.

GOVERNEMENTS-BESLUITEN, BENOEMINGEN, ENZ.

EXTRAKTEN uit het Register der Besluiten van den
Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

BUITENZORG, den 4den Maart 1872. (No. 1).

(Staatsblad no. 38).

Gelezen, enz.;

Is goedgevonden en verstaan:

Krachtens magtiging des Konings, met intrekking van het
inlandsch personeel tot dusver toegestaan voor de bewaking van
het havenkanaal te Cheribon, te bepalen, dat tot het houden van
toezicht in en bij dat havenkanaal wordt in dienst gesteld een
politie-hoofd, op eene bezoldiging van f 264,— (twee honderd
vier-en-zestig gilden) 's jaars.

Afschrift, enz.

Ter ordonnancie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië:

De Algemeene Secretaris,
VAN HARENCAEPEL.

BUITENZORG, den 4den Maart 1872 (No. 2.)

(Staatsblad no. 34.)

Gelezen de missive van den Minister van Kolonien, van 10
Januarij 1872, LA. AAK, no. 12/37;

Is goedgevonden en verstaan:

Krachtens magtiging des Konings, te bepalen, dat voor de
woorden „de justitie-kosten” voortkomende aan het begin van
artikel 28 van het Reglement voor het korps Inlandsche schepe-
lingen, dienst doende aan boord van Zr. Ma. schepen en vaar-
tuigen van oorlog, gestationeerd in Nederlandsch-Indië (Staatsblad
1863, no. 116a), moet gelezen worden „de justitie-kosten, voor
zoo veel die niet volgens de bestaande bepalingen ten laste van
de laade blijven.”

Afschrift, enz.

Ter ordonnancie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië:

De Algemeene Secretaris,
VAN HARENCAEPEL.

Civiel Departement.

Ontlagen:

- Op verzoek, eervol, uit 's lands dienst, de gewezen tweede stads-
geneesheer te Samarang dr. J. P. Dozij.
- Op verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van regt op
pensioen, de opziener der derde klasse bij de kins-kultuur
P. Hartman.
- Op verzoek, eervol, uit zijne betrekking wegens ziekte, onder
toekenning van wachtgeld, de postcommissie, chef van het
postkantoor te Soerakarta L. G. Janssen.
- Eervol, uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de
ambtenaar op wachtgeld J. F. Prager, laatstelijk opziener
der tweede klasse bij de indigo-kultuur.
- Eervol, wegens vertrek, als buitengewoon substituit-griffiers, bei-
den beswaar van den laade, bij den landraad te Buitenzorg
(Batavia), A. C. Schepper, L. Wessels en G. H. C. van Zyll
de Jong.
- Eervol, uit 's lands dienst, de gewezen gezagvoerder van het
recherchevaartuig te Samarang W. ter Haar, thans met ver-
lof in Nederland.
- Eervol, wegens vertrek, als leden van de plaatselijke schoolkom-
missie te Poerwakarta (Krawang), J. K. van Haastert en
W. Kühler, onder dankbetuiging voor de door hen als zoo-
danig bewezen diensten.
- Uit 's lands dienst, de telegrafist der tweede klasse G. F. E.
Schub.

Bij het binnenlandsch bestuur in het Gouvernement
Sumatra's Westkust.

Benoemd:

- Tot controleur der eerste klasse, de controleur der tweede klasse
G. J. J. Deutz.
- Tot controleur der tweede klasse, de controleur der derde klasse
J. R. Lange.
- Tot controleur der derde klasse, de benoemde controleur der der-
de klasse bij het binnenlandsch bestuur in de Westers-afdee-
ling van Borneo H. J. A. van Marneveen.

•Bij het binnenlandsch bestuur in de wester-afdeeling
van Borneo.

- Tot controleur der derde klasse, de ambtenaar ter beschikking
van den gouverneur van Sumatra's Westkust P. D. Vreeda.

Bij het binnenlandsch bestuur in het Gouvernement Celebes
en onderhoorigheden.

- Tot controleur der tweede-klasse, de controleur der derde klasse
W. F. Neijls.
- Tot controleur der derde klasse, de ambtenaar ter beschikking
G. A. Scherer.
- Tot ambtenaar ter beschikking, de tweede commissie ter algemeene
secretarie J. H. Hagen.

Tot officier van justitie bij den raad van justitie te Makassar (Celebes en onderhoorigheden), de griffier bij den omgaaenden rechter in de tweede afdeling mr. F. Ooster.

Tot controleur der eerste klasse bij het binnenlandsch bestuur in de residentie Amboina mr. J. A. M. van Cats baron de Raet, laatstelijk controleur der eerste klasse bij het binnenlandsch bestuur in de residentie Rieuw en onderhoorigheden, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Tot postkommis, chef van het postkantoor te Soerakarta, de postkommis, chef van het postkantoor te Cheribon E. B. R. Tellings.

Tot postkommis, chef van het postkantoor te Samarang P. Wetters.

Tot derden kommis bij het postkantoor te Samarang, de postkommis, chef van het postkantoor te Palembang A. A. Schmeuck.

Tot ontvanger der in- en uitvoerrechten, tevens fungerend havenmeester te Baedjermasin (Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo), de tweede kommis bij den ontvanger der in- en uitvoerrechten te Batavia C. B. J. Lucas.

Tot lid der wett- en hoedekamer te Manado, de benoemde pakhuismeester aldaar D. H. C. Verploegh Chassé, thans tijdelijk met de waarneming van dat lidmaatschap belast.

Tot cipier bij het civiel- en militair gevangenhuis te Weltevreden (Batavia), de gegeserde adjudant-onderofficier L. Zondag.

Werkzaam gesteld:

Bij het departement van financiën, de ambtenaar voor de burgerlijke dienst in Nederlandsch-Indië J. Peelen.

Ingetrokken:

De aan den civielen geneesheer te Rembang J. J. Adriaans verleende admisie tot de uitoefening der genees- en heilkundige praktijk aldaar.

Onthoven:

Op verzoek, eervol, van de waarneming der civiele geneeskundige dienst en het opticht over de vaccine in de afdelingen Rembang en Biora, de civiele geneesheer J. J. Adriaans.

Magtiging verleend:

Tot de uitreiking aan H. J. Grashuis geboren Richir, van een akte van toelating tot de uitoefening van de verloskundige praktijk in de residentie Batavia.

Bij de commissie tot ondersteuning van behoeftige christenen te Samarang.

Ontlagen:

Op verzoek, eervol, wegens vertrek, als sekretaris B. C. J. Heijman, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodaang bewezen diensten.

Benoemd:

Tot sekretaris H. L. Klerks, tweede kommis op het residentiekantoor aldaar.

Bij de plaatselijke schoolkommissie te Bezoeki.

Ontlagen:

Eervol, wegens vertrek, als lid W. Humme, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodaang bewezen diensten.

Benoemd:

Tot lid E. Vermandel, sekretaris der residentie Bezoeki.

Bij de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Padang.

Ontlagen:

Op verzoek, eervol, als lid J. Boon.

Benoemd:

Tot lid W. P. Groeneveldt, tolk voor de chinesche taal aldaar.

Goedgekeurd:

dat door den landraad te Tjandjoer (Preanger-Regentschappen).

Is Benoemd:

Tot buitengewoon substituut-griffier bij die rechtbank, buiten bezwaar van den lande, J. W. Middelburg, controleur der tweede klasse bij de landelijke inkomsten en kultures.

dat door den landraad te Toeban (Rembang)

Is Benoemd:

Tot buitengewoon substituut-griffier bij die rechtbank, buiten bezwaar van den lande mr. J. Tji, controleur der tweede klasse bij de landelijke inkomsten en kultures.

Departement van Oorlog.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den dirigierenden officier van gezondheid der eerste klasse D. J. de Leeuw en aan den eersten luitenant der infanterie J. H. de Bruijn.

Een tweejarig verlof naar Nederland, aan den eersten luitenant der infanterie J. C. Kasten.

Gesteld:

Op verzoek, op non-activiteit, zonder bezwaar van den lande, voor den tijd van één jaar, de eerste luitenant der infanterie E. R. A. van Eilendhuysen.

Door den Kommandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië zijn

Geplaatst:

Als instrukteur bij den barissan te Bangkalang (Madura), de kapitein O. H. J. Muller, van het 13de bataillon infanterie; Als instrukteur bij den barissan te Pamakassan (Madura), de kapitein B. E. Mekern, van het 14de bataillon infanterie; met bepaling, dat beiden als zoodaang bij hun wapen zullen worden gevoerd "voor memorie."

Infanterie.

Bij het 4de bataillon, de kapitein C. H. C. Damont, en de tweede luitenant jhr. E. H. F. Leijssens, beiden onlangs uit Nederland aangekomen, de eerste als van verlof terugkeerende, de tweede als bestemd voor de dienst hier te lande.

Bij het 7de bataillon, de majoor W. G. A. L. van Bennekom, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Bij het 12de bataillon, de tweede luitenant D. J. A. E. de Brauw, onlangs uit Nederland aangekomen, als bestemd voor de dienst hier te lande.

Bij het garnizoens-bataillon der 2de militaire afdeeling op Java, de kapitein P. B. A. Groen;

Bij het garnizoens-bataillon der Westers-afdeeling van Borneo, de kapitein W. A. Kruijmel, beiden onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Overgeplaatst:

Geneeskundige dienst:

Bij het groot militair-hospitaal te Weltevreden, de officier van gezondheid der eerste klasse C. D. T. Husemann, van de geneeskundige dienst der Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo.

Bij het garnizoen te Meester-Cornelis, de officier van gezondheid der eerste klasse J. A. Einthoven, van het groot militair-hospitaal te Weltevreden.

Bij de geneeskundige dienst der Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo, de officier van gezondheid der tweede klasse J. M. Munniks de Jongh.

Infanterie.

Bij het 2de bataillon, de luitenant-kolonel K. van der Heijden, en de kapitein W. J. J. Doeters van Louwen, respectievelijk van het 3de bataillon en het garnizoens-bataillon der Westers-afdeeling van Borneo.

Bij het 4de bataillon, de kapitein J. A. Vetter, van het 6de bataillon.

Bij het 6de bataillon, de kapitein jhr. A. Wittewall van Stoetwegen, van het garnizoens-bataillon der Molukische eilanden.

Bij het 10de bataillon, de tweede luitenant H. H. Mensinga, van het 5de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon der Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo, de kapitein R. P. Bowles, van het 3de bataillon.

Gesteld op non-activiteit:

Geneeskundige dienst.

De eerste apotheker (majoor) A. A. Backer Overbeek, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd, en zulks gerekend van af 26 Februarij jl.

Militaire Administratie.

De eerste luitenant-kwartiermeester H. J. Massland, onlangs van verlof uit Nederland terugkeerd, en zulks te rekennen van af den 27sten Februari jl.

In aktiviteit herteld:

In/anterie.

De eerste luitenant op non-aktiviteit R. de Lussot, zijnde hij in verbaad daarmede geplaatst bij het garnizoens-bataljon der Molukse eilanden.

Ingetrokken:

De plaatsing bij het 16de bataljon infanterie van den mejoor A. J. Diepenbroek, zijnde hij in verbaad daarmede geplaatst bij het 9de bataljon.

Departement der Marine.

Door den Kommandant der Zevragt en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië,

Is overgeplaatst:

Van het lichtschip *Leopara*, naar het lichtschip *Soerabaja*, de tweede gezagvoerder bij de dienst der kustverhoeding in Nederlandsch-Indië B. P. Ros.

Batavia.

2 Maart 1872.

In het *Militair Tijdschrift* no. 1 van 1872 komen eenige uit het laatste Koloniaal verslag overgenomen statistieke gegevens voor, o. a. betreffende de sterfte-verhouding bij het leger over het jaar 1870; daaruit blijkt, wat Java en Madura betreft, dat de verhouding van de overledenen tot de legerstrekke was 2,52%, terwijl de sterfte der Europeesche militairen 2,85% bedroeg.

Deze cijfers zijn, voor 1871, respectievelijk 2,60% en 2,80%; de verhouding is dus voor het geheel iets ongunstiger, voor de Europeanen nog een weinig gunstiger dan het vorige jaar. Het hooger sterfte-cijfer van het inlandische gedeelte des legers is uitsluitend toe te schrijven aan de veelvuldige gevallen van beri-beri, welke vooral onder de Boeginesche soldaten, te Weltevreden in garnizoen, voorkwamen. Laat men deze buiten rekening, dan is de sterfte ook voor de inlandische soldaten minder dan in 1870. Voor dezen bedroeg de procentgewijze verhouding, in 1871, 2,46%, tegen 2,22% in 1870.

Het sterfte-cijfer over 1870 voor de Europeanen (2,85%) werd toen eenig in de geschiedenis van het leger genoemd. Ditzelfde kan thans ook weder voor 1871 gezegd worden. Voorzeker moet dit worden toegeschreven aan de meerdere orde en tucht, welke thans onder de mindere militairen heerscht, aan het beter hygiënisch toezicht op den gezonden soldaat, en vooral aan de verbeterde voeding. Een belangrijke factor is hierbij ook de plaatsing der uit Nederland aankomende suppletietroepen; terwijl toch vroeger *welen* in de eerste weken na aankomst in Indië stierven, overleed in 1871 bij het suppletie-depôt te Meester Cornelis *geen enkel* soldaat; alleen verdronk één man, door eigen schuld, bij het baden.

Alle onstandigheden te zamen hebben dus thans uitgewerkt, dat de sterfte onder de Europeesche militairen in de laatste twee jaren slechts ongeveer de helft heeft bedragen van die in de vorige jaren.

De verhouding der sterfte, naarmate der plaatsing aan de kust of binnen 's lands bedroeg in 1871:

Europeanen: kustplaatsen 2,22%, binnen 's lands 2,42%.

Inlanders: " 2,96% " 1,61%.

Wel een bewijs, dat de noodzakelijkheid blijft bestaan om de troepen zooveel mogelijk in de binnenlanden te legeren.

(Aangeboden.)

Onderwijzers-Vereeniging "Onderling Hulpbetoon."

Ultimo Februari 1872. Batig saldo. f 21961.24.

Bij de *Jav. Cour.* is gevoegd een staat van den invoer der voornaamste katoenen- en wollen manufacturen, vervaardigd in landen, bewesten de Kaap de Goede Hoop, te Batavia, Samarang en Soerabaja in de maand Januari 1872.

Een extra-bijvoegsel van de *Jav. Cour.* bevat een overzicht van de kultuur van eenjarige gewassen op Java gedurende de maand Juni 1871.

De kommandant der zeemacht brengt ter kennis van belanghebbenden, dat het ijzeren bolbaken aan de Noordzijde van de Monnikendam-droogte (vaarwaters leidende naar de reede van Batavia) door eene witte Herberths-bakenton vervangen is.

5 Maart 1872.

Gister had eene inschrijving voor Gouvernements-wissels alhier plaats, waarvan een bedrag van een half miljoen was aangeboden. Ingeschreven werd ad:

100³/₄ pCt. f 700

101 " " 1,100

101¹/₄ " " 179,583

f 181,383, die gegund en

101¹/₂ " " 7,217

102 " " 250,000 en

102¹/₂ " " 250,000,

die niet gegund werden, daar de Gouvernements limite op 101¹/₄ pct. gesteld was.

Van wege de Hoofcommissie der Jongens Weezen Inrichting te Soerabaja ontvingen wij onderstaande opgaaft van de gedurende de maand Februari 1872 ingekomene inschrijvingen ten behoeve dier inrichting.

	in eens.	jaarlijks.	3 maand.	maand.
Batavia	f 303,12	f —	f —	f —
Soerabaja	" 8,50	" —	" —	" 6.—
Malang	" 168,—	" —	" —	" —
Benkoelen	" 2,—	" 12.—	" —	" —
Makassar	" 123,25	" 18.—	" —	" 4.—
Sintang	" 25,—	" —	" —	" —
van de leden der vrijmetselaarsloge "Prinses Frederik der Nederlanden" te Rembang.	" 52,20	" —	" —	" —
	f 622,07	f 30.—	f —	f 10.—

Aan de leden van het Bataviasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen is toegezonden de Eerste vervolgcatalogus der Bibliotheek en catalogus der Maleische, Javaansche en Kawi-handschriften, in het bezit van het genootschap.

Luidens een telegram van Samarang is de derde artesische put, te Kaligawé, voltooid.

Zij levert 80 liters goed drinkwater per minuut. Terstond is met de boring van een vierde put te Ngambengan begonnen.

— Volgens een telegrafisch bericht van Djokdjokarta van 3 dez. heeft in den morgen van dien dag de feestelijke inwijding plaats gehad van de voltooidde spoorwegverbinding tusschen die plaats en Soerakarta. (*Jav. Cour.*)

In de *Jav. Cour.* komt voor eene nadere opgaaft van den uitslag van in 1872 gehouden uitbestedingen van afluering of levering van materialen, ten behoeve van achtien militaire werken. De uitbestedingen *mislukten allen*.

Uit Solo (*Part. Corr.*) Nu is Madhjo Kromo weer niet gevangen. Men dacht hem te hebben, maar zij die door het plaatselijke bestuur van Djocja naar Solo waren gezonden, om naar de identiteit van den onlangs gearresteerde en Madhjo Kromo onderzoek te doen, hebben moeten verklaren dat men den gezochte niet gevonden had.

Kromotaroeno, alias Dielli, echter is een bijna even groot misdadiger, en hij is onder een zeer sterk en streng geleide van Solo naar Djocja getransporteerd, waar hij nu in de boe zit.

Reeds bedraagt de hem opgelegde straf 3½ jaren bannissement, maar steeds heeft hij een middel gevonden om zich door de vlucht aan de uitvoering van het vonnis te onttrekken. Hij moet dan wel machtige vrienden gehad hebben, die hem bijstand verleenden, en het zal hoog noodig zijn dat het Bestuur verblindere, dat hij andermaal ontsnappe; de gevangeneeming van den waren Madhjo Kromo is intusschen van belang, omdat zij aan het bijgeloof van den inlander ten opzichte van de macht van dien misdadiger een knak toebrengt, en zij is van belang met het oog op de veiligheid. Om hem echter in handen te krijgen, zal het bestuur meer dan f 800 moeten uitlooven. Is de officiële kas niet toereikend, laat dan een beroep op de landhuurders worden gedaan, en licht wordt spoedig f 1000 bijeengebracht. Het bestuur heeft dan nog alleen aan de zaak de meest mogelijke publiciteit te geven. Vele hoofden zouden zorgen, van later de f 1000 zelve in handen te krijgen.

Na de met moord gepaarde roofpartij in de kampong Djodjodiningrat te Solo heeft de Resident voor het uitleveren van den schuldige f 100 uitgelooft; de Rijksbestierder, de geringheid hier som in aanmerking nemende, voegde er uit eige beurs f 100 bij, terwijl de 'toemenging Djodjodiningrat zich ingelijks een, voor hem zeer bezwarende, bijdrage van f 100 getroostte. Na den moord in 1843 te Merbang gepleegd loofde de schoonvader van den vermoorde f 1000 uit; daarvoor werden de schuldigen dadelijk uitgeleverd, en zoo indrukwekkend was de straf, dat de Vorstenlanden een kwart eeuw van roofpartijen bevrijd bleven. Men volge in 1872 het voorbeeld, in 1843 gegeven.

(*Loc.*)

De prijs van rijst 1e soort bedraagt thans f 10,50, de tweede soort kost f 9,50, en de derde kwaliteit is heden voor f 8,50 te verkrijgen.

Samarang, 29 Februari 1872.

Adhaesie. In Samarang circuleert dit adres

Aan
de Tweede Kamer der Staten-
Generaal van het Koninkrijk
der Nederlanden.

Geven met verschuldigten eerbied te kennen ondergeteekenden, allen inwoners van de stad Samarang en hare onmiddellijke omstreken.

Dat zij een warm belang stellen in de ontwikkeling en bloei van Java, en door ondervinding bekend met het groote nut van spoorwegen ook in deze gewesten, overtuigd zijn dat de door Zijne Excellentie den Minister van Koloniën ontworpen spoorlijnen een onschatbare bron van welvaart worden moeten voor deze Kolonie, terwijl ze tevens een onmisbaar hulpmiddel zijn voor hare weerbaarheid.

Weshalve zij zich wenden tot uwe Kamer met eerbiedig verzoek dat het uwe Kamer moge behagen moetewerken, om het door Z. E. den Minister van Koloniën ingediend wetsontwerp betreffende den aanleg van spoorwegen op Java, tot wet te verheffen.

Samarang,
27 Februari 1872.

't Welk doende enz.

Het getal onderteekenaars bedraagt reeds 180.

De tusschenkomst van het hoofd van gewestelijk bestuur zal ingeroepen worden om per telegram deze gezindheid van de onderteekenaars ter kennis van Z. E. den Minister van Koloniën te brengen.

(*Loc.*)

Aankomst. Voor een paar avonden werd er huiszoeking gedaan door de bevoegde autoriteit naar amfoen, bij zeker Europeaan J. J. in de nabijheid dezer stad. 't Was niet de eerste maal, en ook thans was het niet voor het eerst dat men vond wat men zoekt, maar vroeger was het 'koerang trang' en J. J. kwam met den schrik vrij. Thans werden er eenige thails van de verboden waar gevonden en men meent dat het nu wel 'sampeh trang' wezen zal. — Er zijn tegenwoordig vele zoogenaamde Europeanen, die zich met de wel eenigszins gevaarlijke, maar winstgevende en gemakkelijke klanditiene opium-negotie inlaten. Geen teeken van gezonden vooruitgang, helaas!

Uit Solo vernemen wij, dat daar voor de konsumtie geen koffie te krijgen is, zelfs al wil men die naar rato van f 50 de pikol voor inferieure kwaliteit betalen.

Op andere plaatsen is aan de gouvernements-pakhuisen steeds koffie tegen gereede penningen en hoogen prijs te verkrijgen, meenen wij.

Waarom daar niet? Thans is men in den pluktijd en dus de gelegenheid tot stelen uit tuinen en etablissementen groot, en waar nu de stimulus van zulk een gebrek zich gevoelen doet, zal de landbouwer, vooral bij de slechte politie der vorstenlanden, groote moeite hebben om zijn eigendom te beschermen.

(*Sam. Cour.*)

Samarang 29 Febr. Koffie-oogst. Dat de vele regens in den tijd van vruchtzetting, vooral in de hooge streken aan het produkt veel schade hebben gedaan, spreekt van zelf, evenals het natuurlijk was dat vroegere berichten reeds spraken van groote schade door de harde winden.

Uit de afdeling Solokaton meldt men ons nu, dat daar in de gouvernements-tuinen wel drie vierde van het produkt oortijp op den grond ligt, en de oogst dus zeer schraal wezen zal.

Ook in de andere koffiestreken van Midden-Java trouwens moet de wind bijzonder veel kwaad hebben gedaan.

(*Sam. Cour.*)

Soerabaja, 27 Feb. Justitie. Heden morgen is ter terechtzitting van den Raad van Justitie uitspraak gedaan in de zaak van den heer Schemering Reelfs contra den heer Ch. Kocken, betreffende schadevergoeding wegens beweerde verhindering der uitgifte van een dagblad ter dezer plaatse. De eisch, naar wij meenen f 200,000, is door den Raad ontzgd.

Die eisch zal het publiek wellicht overdreven voorkomen, maar zij is in werkelijkheid matig, want zooveel is te Soerabaja met een dagblad in één jaar, best te verdienen.

Men schrijft ons uit Bezoekie:

De vele regens die ook hier vallen, schijnen hier weldadiger te werken, dan overal elders op Java; terwijl zij ons toch vrijlaten van banjirs, waartegen bijna alle andere strandplaatsen vechten, verbeteren zij den gezondheidstoestand van het als ongezond beruchte Bezoekie, aanmerkelijk; er zijn opvallend weinig zieken. Niettegenstaande die goede stand van zaken wil onze resident ons gaan verlaten; men zegt ten minste dat hij eerlang verlot naar Europa zal vragen. Wij krijgen dan echter een ander en zijn er dus in dat opzicht beter aan toe, dan met onzen predikant, die ons ook verlaten heeft en niet terugkomt en voor wien ook geen ander komt. Onze zielenherder verblijft op Probolinga en

Trouw-, Geboorte- en Doodberichten.

Gehuwte

- 24 Febr. L. J. F. de Brauwere met A. S. Dammers, wed
Bonnet, Tjandjoer.
26 " H. P. J. van den Berg met F. W. S. Schas, Sa-
marang.
26 " D. Overklift Vaupel Kleijn met A. F. Boede
Djokjokarta.
2 Maart H. W. Hooveling met H. C. C. Bouman, Ban-
dong.

Bevallen:

- 21 Febr. M. W. C. Oosting, geb. van Neukirchen gend.
Nijvenheim, (Z.) Madioen.
23 " A. B. H. Walter, geb. du Cloux [Z], Toelong
Agong.
27 " C. M. Oltmans, geb. Linck [D], Samarang.
29 " De echtg. van W. F. Vincentie [D], Samarang.
1 Maart J. P. Raket, geb. de Bruin [Z], Batavia.

Overleden:

- 18 Febr. P. A. B. Barnaart, geb. Koot, Tjilatjap.

heeft ons al sedert drie maanden in den steek gelaten; ik geloof niet dat dat overeenkomstig zijn plicht is.

De waterstaat heeft zich hier verdienstelijk gemaakt door den bouw eener fraaie brug in zeer korten tijd, waarvan de daarsteller alle eer heeft.

Binnen kort worden hier een paar schepen verwacht om suiker te laden; waarschijnlijk zullen dit de laatsten zijn die hier zulk een zosten last innemen, daar het gerucht loopt dat de gouvernements suikerpakhuisen binnen kort zullen worden verkocht; de pakhuismeester hoopt het tegendeel daar het vooruitsicht hem weinig bekoort.

(Soer. Hbl.)

Aangekomen en Vertrokken Personen.

Van Glasgow, met het Eng. stooms. *Xantho*, gez. De-
nicke, de heer Broadhurst.

Van Singapore, Riouw en Muntok, met het stooms.
Atis van Staat Rochussen, de heeren Rousa en van Oordt
en Z. M. troepen.

Naar Singapore, met het stooms. *Neva*, de heeren Alt-
mann, de Vogel, Paul en echtg. Mohr, Hjelmstrom, Too-
poel en echtg., Durant en Barettil.

S C H E E P S - B E R I C H T E N .

Straat Sunda doorgezeld.

DATUM	VLAG	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	NAAM
Februari.	Engelsch	James Aikin	Welch	Zebu	11 Februari	Liverpool . . . . .
Maart	Peruviaan	Louisa Carroon	Venterin	Macno	17 "	Caliso . . . . .
"	Amerikaansch	Nellie Hostaga	Holl	China	26 Februari	New-York . . . . .
"	Nederlandsch	Louise	Stieboom	Rotterdam	26 November	Samarang . . . . .
"	Fransch	Stella Maria	Aillet	Londen	30 "	Batavia . . . . .
"	Spaansch	Chico	Saragen	Manilla	26 Februari	Cadix . . . . .

Aangekomen Schepen te Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	AGENTEN
1st.	Nederlandsch	schip	Wilhelmina & Elise	Priboe	Cheribon	19 Februari	Int. Cred. en H. V. Bot.
"	Engelsch	stoomb.	Kant o	Deniker	Glasgow	18 Octobr	"
"	"	schip	Mooner	de vira	Cheribon	3 Februari	de Gezagvoeder.
"	Chine	wangkang	King Lie Ling	Soan Boon Jeung	Muntok	27 "	Aliat.
"	"	"	Kim Joo Lee	Keer Noh Pa	"	28 "	"
"	Nederlandsch	schip	Luctor et Energo	Guevhand	Leiden	4 Dec	J. Feet & Co.

Vertrokken Schepen van Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	NAAM
Maart	Fransch	stoomb.	Neva	Warnario	Singapore.
"	Engelsch	stoomb.	West Indian	Wm. Longard	Wakker.

CARGA-LIJSTEN

Invoer.

Van Nederland per Ned. schip „Noach I", gez. van Schelven,
agt. J. F. van Leeuwen en co.

9 kn manufactures, Niederer en co. 3 kn kramerijen, 10 do
gendies, 50 do champagne, Pandel en Stiebaas. 2 kn manu-
facturen, 3 do waadoek, 1 kt borstels, 1 do lederwerk, van den
Abelen en co. 1 kt kook, 1 do medicijnen Rathkamp en
co. 40 kn wijn, 2 md champagne, C. Kool. 3 coil diver-
sen, van Schreven. 2 kn koopwaren, J. F. van Leeuwen en
co. 1 kt kramerijen, 1 do eetwaren, Rint. 100 kn cham-
pagne, G. Suersmond en co. 3 kn hardwerk, 200 kazen, 7
kn kramerijen, geb. Sutorius, Veder en co. 75 va spek, J.
Daendels en co. 110 kn dranken, van Beek, Reineke en co.
1 kt wurwerk, Reyast en Vaju. 3 kn gedr. vruchten Te-

deman en van Kerchem. 4 kn modewaren, 26 do manufac-
turen, 2 do diversen, 10 do beschuit, 4 do odeurs, 1 kt zak-
doeken, 1 do ijzerwerk, W. Loonen en co. 26 kn eetwaren,
50 keld genever, Gumplich en Strauss. 6 kn kramerijen, 300
va boter, 150 ps leggers, E. ten Brinck en co. 350 keld
genever, 7 kn wijn, C. Bahre en G. Kinder. 10 kn eetser-
viezen, van Vleuten en Oux. 13 kn wijn, G. G. Batten. 34
kn wijn, Plate. 49 kn kramerijen, 3 do parfumerien, 4 do
glaswerk, 2 do zeep, 4 do vruchten, 53 do manufactures, 1
kt diversen, 100 va boter, 8 kn was, Rees en co. 3 kn pro-
vision, Vorderman. 25 kn bladkoper, Malaise, Watson en
co. 1 kt koopwaren, Paddingee: 1 vat en 26 kn koopwa-
ren, Cavadin en co. 32 kn koopwaren, Maatz en co. 3
kn koopwaren, Sloot. 4 kn idem, 6 do eau de cologne, Ba-
gelhard en co. 5 kn wijn, Bejerinck. 4 kn wijn, Parvis
en co. 4 kn wijn, Kuyttenbrouwer. 3 kn wijn, Groussendijet.

24 kn koopwaren, Int. Cred. en H. V. Rotterdam. 1 kt kramerijen, Staal. 2 kn diversen, de Laat de Kater. 300 keld genever, van der Veer. 100 hammen, 50 kazen, 40 kn wijn, 120 md uijen, Pesch. 1 kt koopwaren, geb. Reerick en co. 2 kn vensterglas, 38 do cognac, 3 do koopwaren, 2 do glas en ijzerwerk. Order.

Van Singapore per Ned. schip West Indian, gez. Lingard, agt. van Slooten, Morgan en co.

2875 ps. platen, 38765 do. plakken, 133 zakken witte peper, 232 kn tapioca, 820 kn. sagoe, J. Peet en co. 104 pik. touw, Van Slooten, Morgan en co. 63 coll. koopwaren, 1366 pik. zout, Lingard.

Van Nederland per Ned. schip "Passaroesang", gez. Hollanders, agt. B. van Leeuwen en co.

0 kt manufacturen, N.H.M. 3 kn lucifers, 6 do kramerijen, 6 ijzereen kistjes, geb. Reerick en co. 4 kn papier, Kolff en co. 1 kt papier, 1 do provisien, le Roux en co. 10 kn stopflesschen, 220 do wijn, 100 va bier, 1 kt kramerijen, 17 kn chocolade, Engelhard en co. 5 kn diversen, 11 do kramerijen, 51 do manufacturen, 13 do glaswerk, 100 do chocolade, 6 do etwaren, 35 do papier, 4 do honden, 6 do modewaren, W. Loozen en co. 2 kn koopwaren, W. Daumiller. 27 kn manufacturen, 250 tobben staal, 4 kn diversen, 300 hammen, Geo. Wehry en co. 18 kn diversen, 235 do wijn, 2 do ijkur, 3 do en 1 vt. koopwaren, 2 bu kook, 102 kn lucifers, 4 do traan, 1 kt verswaren, 40 kn vermouthe, 330 do cognac, 5 va azijn, 2 kn stedaards, 4 do naaimachines, 25 do papier, 60 do rijnwijn, 24 do manufacturen, 15 do servisen, 175 do bier, 8 do zeildoek, 25 do cambrios, 8 bu gareen, 3 kn sacons, 50 do eau de cologne, 2 do zeep, B. van Leeuwen en co. 75 kn wijn, 200 va boter, John Pryce en co. 1 kt portretten, 1 do spiegels, 1 do kaarsen, Reynust en Vinja. 21 kn gareen, Lorrain en co. 1 kt manufacturen, J. Kind. 5 kn manufacturen, C. Bahre en G. Kluder. 5 kn was, Sarkies. 30 bu gareen, Niederer en co. 1 kt provisien, van Gelderen. 21 kn manufacturen, Mainz en co. 50 kn wijn, J. F. Leeuwen en co. 10 oxb. azijn, 25 bu gareen, 51 kn provisien, 1 kt ijzerwerk, 9 kn aardewerk, 10 do glaswerk, 30 do wijn, 50 do sla-olie, B. ten Brinck en co. 55 kn portwijn, Busing, Schröder en co. 3 kn instantan, Pandel en Stabaus. 27 kn setwaren, 40 do lucifers, 8 do kramerijen, 24 do manufacturen, van Beek, Reineke en co. 180 kn manufacturen, Martijn Dyce en co. 5 kn borstelwerk, 27 do kramerijen, 1 kt boren, 1 do roekammen, 1 do ijzerwerk, 10 va draad, 1 kt monstern, 1 do lampen, 4 coll koopwaren, 6 kn provisien, 2 do manufacturen, 200 do wijn, 40 do aardewerk, 10 va haring, 400 do boter, geb. Sutorius, Veder en co. 20 va specie, Gouvernement. 21 kn koopwaren, A.H. Baklmann en co. 9 kn glas- en metaalwerk, de Lange en co. 27 bu gareen, MacLaine, Watson en co. 5 coll provisien, 46 kn glaswerk, 200 hammen, 500 kn petroleum, 6 ps Order, eenige gouvernements goederen.

Van Palembang per Ned. Ind. schip Nasrien, gez. Said Alkafster, agt. Coulster.

32910 @ rotting, 13500 ps. dakpannen, 3720 @ trassie, 124 do honig, 10 ps. doelangs, 200 ps. bakjes, Abdul Moerad.

Van Pontiasak per Ned. Ind. schip Polka Sa-ada, gez. Said Segaf, agt. Coulster.

1129 pik. rotting, 10 do. damar, Gezagvoerder.

Van Banda per Ned. Ind. schip Wilhelmina Frederika, gez. de Wit, P. Landberg en Zoon.

1065/2 leppers, en 589/2 amon noten en foelie, 19 kn. notenzeep, Gouvernement. 12/m. klappers, Gezagvoerder.

Van Tjilatjap per stooms. Minister Fransen van de Putte, gez. ter Gast, agt. Ned. Ind. Stoomvaart Maatschappij.

1 kt strykers, W. H. Hall en co. 1 pakje zijde, Geo Wehry en co. 1 kt. kenarie, Toefop. 1 bok kippen, Order. 100 ps. hullen, H. ten Brinck en co. 1 kt. diversen, mevr. Pons. 1 pak papieren, A. Meyer. 1 pak horologien en schoenen, Verploegh.

Uitvoer.

Naar Singapore per stooms. Neva, gez. Mannarino, agt. W. Suermont.

21 kn. manufacturen, Martijn, Dyce en co. 1 kt. manufact., 7 ps. benzoin, / 2500 aan specie, Said Alhadat. 2 kn. rood

katoen, 297 pic. damar, Mainz en co. 75 pic. indigo, 6 do. tabak, 15 do. katjang, Kwee Lim. 8 coll. manufacturen Pitcairn, Syme en co. 5 va. spijkers, Tjia Boentjosa. 7500 ps. stroozakken, 1 pik. stroogaren, Parvis en co. 1 kt. hoeden, Lie Lee. 2,88 pik. getta pertja, Geo. Wehry en co.

Naar Billiton per stooms. Pries Hendrik der Nederlanden, gez. Meyer, agt. J. Daendels en co.

/ 60,000 aan specie, 1800 pic. rijst, 640 do. steenkolen, 1-kt. provisien, 7 kn. geneesmiddelen, / 101,000 aan koper, Ned. Ind. Handelsbank. 2 md. aardappelen 1 do. uijen, 3 kn. provisien, 8 zakken gaba, Menter en co. 3 va. boter, 6 ps. bezems, 1 kt. diversen, 2 kn. petroleum, 1 kt. zilverwerk, 1 do. lampen, 3 marmeren tafels, 2 banken, 2 kn. spiegels, John Pryce en co. 1 blok tin, Aan boord gebleven lading van Billiton.

Naar de Kokos Eilanden per Ned. schip Maria Elisabeth, gez. Seiffert, agt. Van Slooten, Morgan en co.

270 pik. rijst, 3 do. tabak, 2 zak. dendang, Van Slooten, Morgan en co. 1 keld. genever, Batfenburg en co. 108,74 pic. koffij, 17,17 do. foelie, 16,123 do. damar, 384 ps. koehuiden, 14 do. buffshuiden, 186 pik. rotting, 125 do. getta pertja, 23,23 do. benzoin, 131,52 do. cassia, J. F. van Leeuwen en co. 219 pik. katoen, G. Suermont en co. 100 pik. kapok, 150 do. pitten, Droop. 500 pik. koffij, Mainz en co. 300 pik. koffij, Dammier en co. 2 kn. blikken, 6 ps. kazen, 1 kt. melk, 2 kn. vruchten op broodij, Aan boord gebleven lading van Nederland.

Naar Nederland via Cheribon per Ned. schip "Cornelis Wernard Eduard", gez. Swart, agt. MacLaine, Watson en co.

lading voor Nederland.

150 pik rotting, 384 do koffij, 318 do tin, 1596 do rijst, MacLaine, Watson en co.

lading voor Cheribon.

1 kt-kleederen, 2 kn kantoerbehoefden, 1 doosje, 1 pak diversen, N.H.M. 2950 spaken, 750 vellingen, J. Gruijter. 7 bu. zakken, Busing, Schröder en co. 6 bu zakken, MacLaine, Watson en co. 4/m vuurvaste steenen, W. H. Hall en co. 1/m vuurvaste steenen, 1 pik oudkoper, 20 do ijzer, 1 pak klinknagels, P. Landberg en Zoon. 18 pakken meubelen, 4 kn provisien, van Vleuten en Cox. 10 kn wijn, 10 do vermouthe, Le Platon. 400 ps zakken, J. F. van Leeuwen en co. 28 ps. zakken, Aan boord gebleven lading van Nederland.

Naar Perzië via Cheribon per Eng. schip "Egerstein", gez. Means, agt. J. Daendels en co.

Voor Perzië

2 va vleesch, 1 vat spek, Dammier en co.

Naar Singapore per Franse stooms. "Neva", gez. Mannarino, agt. W. Suermont Wzn.

500,80 pik suiker, 1 kt goederen, 319,53 pik tin, Mainz en co. 57 pik indigo, 13 do katjang, 1 do kpoelsa, Kwee Lim. 36 pik indigo, 1 bl. scombota, 1 kt hoeden, 2,80 pik triepang, Ang Biau. 10 va spijkers, Lim Tauw. 2 pik tabak, 5 ramen vilt, Martin, Dyce en co. 105 pik indigo, 1 kt hoeden, Hoag Goansoen. 33 pik indigo, Lie Ak. 30 ps geiten, 1 kt kleederen, Buen Yoeng. 3 kn manufacturen, 380 pik. gettaperijs, J. F. van Leeuwen en co. 30 pik geneesmiddelen, "Kim Eng Seng. 39 pik gettaperijs, Engelhard en co. 7 pik noten, 17/100 do foelie, Parvis en co. 6 kn koopwaren, Reiss en co. / 20,000 aan specie, Chartred Bank. 479 N. pd. indigo, Int. Cred. en H. V. Rotterdam.

Naar Nederland per Ned. schip "Kosmosiet III", gez. Chevalier, agt. J. F. van Leeuwen en co.

lading van Semarang.

800 pik koffie, 17538,18 do suiker, 11504 N. pd. indigo, 20 pik rotting, N.H.M.

alhier geladen.

850 pik tin, 2500,39 do koffie, 250 do rotting, N.H.M. 12 coll bagage, J. F. van Leeuwen en co. 1 keld genever, 4 va spek, 4 do boter, 4 do vleesch, Batenburg en co. 12 kn wijn, 21 do provisien, Aan boord gebleven lading van Nederland.

Naar Muntok en Palembang per stoomboot Batsvia, gez. Van Eck, agt. Ned. Ind. Stoomvaart Maatschappij.

Voor Muntok.

2 kn. wijn, L. Platon. 2 kn. manufacturen, 3 do. champagne, 3 do. portwijn, 1 pak papier, Engelhard en co. 10 kn. wijn, Cavadino en co.

Voor Palembang.

1 kt. manufacturen, Said Sahap. eenige gouvernement's goederen. 20 vn. boter, Sech Bassama; 3 vn. specie, N. H. M. 25 vn. boter, B. van Leeuwen en co. 1 kt. bier, 1 do. provisien, Meester en co. 2 kn. provisien, 1 kt. bitter, Cavadino en co. 16 vn. boter, 4 kn. vermouthe, 2 do. mader, Tan Tjeonghian. 10 kn. rijnwijn, 5 do. bitter, 20 do. cognac, Engelhard en co. 1 kook machine, 22 kn. en 2 vn. wijn, L. Platon. 12 kn. manufacturen, 1 kt. pajjongs, 1 do. en 1 vt. lampen, 2 pik. lood, 1 do. koper, 1 kt. lampen en speelgoed, 7 krd. aardewerk, 22 kn. petroleum, 1 pak verf, 1 do. leder, Said Sahap. 10 kn. petroleum, 3 onl. manufacturen, 3 kn. kramerijen, 10 vn. boter, Poo Saij, 10 vn. boter, 50 kn. zeep, 1 kt. wijn, 2 kn. beschuit, 10 krd. aardappelen, 3 do. groenten, Tan Tjeongos. 2 kn. manufacturen, 1 pak leder, Said Aydiel. 1 kt. diversen, J. Daendels en co. 1 kt. wijn, 1 vat bier, Agenten. 29 kn. dranken, 3 kn. glaswerk, 30 keld. genever, 20 kn. petroleum, 2 do. balansen, 1 kt. leesboeken, 1 pak diversen, de Lange en co. 9 kn. manufacturen, Said Achmad Sahab. 67 rs. boekhoud, 6 kn. batik, Overgescheept van de Koningin Sophia.

Naar Anjer en Tjilatjap per stoomboot Minister Fraussen van de Putte, gez. Tergast, agt. Ned. Ind. Stoomvaart Maatschappij.

Voor Anjer.

eenige gouvernement's goederen. 25 keld. genever, B. van Leeuwen en co.

Voor Tjilatjap.

eenige gouvernement's goederen. 200 vadem, touw, 10 pik. werk, H. Heider. 2 vn. boter, 1 kt. provisien, 5 kn. vermouthe, 3 keld. genever, 2 kn. kazen, 2 vn. bier, Cavadino en co. 247 pik. gegalv. ijzer, W. H. Hall en co. 3 krd. visch, J. Crowford gg. 1 kt. anker, P. Landberg en Zoon, 73 kn. en 1 vt. wijn, 2 cognac, 14 kn. dranken, 1 bl. kurken, 7 kn. dranken en provisie, 25 vn. boter, 1 vt. azijn, L. Platon. 1 kt. huidenpreservatief, N. H. M. 25 vn. boter, E. ten Brinck en co. 3 kn. wijn, 25 vn. boter, 15 kn. petroleum, 1 kt. zeep, 1 do. kaas, 1 do. was, 1 vt. spijkers, 10 keld. genever, 2 kn. bier, 1 kt. aardewerk, van den Abeelen en co. 9 kn. sigaren, Niederer en co. 25 vn. boter, 2 kn. manufacturen, J. F. van Leeuwen en co. 5 keld. genever, 10 vn. boter, Agenten. 5 kn. kramerijen, 29 do. provisien en dranken, 11 keld. genever, 20 kn. dranken, 2 do. provisien en glaswerk, de Lange en co. 40 keld. genever, 12 kn. petroleum, 1 kt. dranken, 1 do. provisien, 1 kn. porcelein en plectwerk, van Vleuten en Cox, 4 vn. pik, 3 do. zink, 15 kn. lijnolie, 5 vn. verf, 2 kn. cambrics, Ko Tjan. 4 kn. bier, 2 do. inkt, 2 do. shirts, 1 kt. portwijn, John Pryce en co. 2 kn. bessensap, 1 kt. kaarsen, 1 pak handdoeken, en kettingen, Reiss en co. 1 kt. manufacturen, 55 vn. boter, Geo. Wehry en co. 3 kn. papier, 1 kt. inkt, 3 kn. mosterd, 25 vn. boter, Engelhard en co. 10 vn. leer, 35 do. spijkers, 1 kt. (zerwerk, 6 ps. zoutmsten, 1 keld. lijnolie, Nio Teksoek. eenige gouvernement's goederen. 100 pik. lood, 10 kn. petroleum, 1 kt. inkt, 10 keld. genever, 1 kt. wijn, 4 kn. provisien, 3 vn. bier, 2 keld. lijnolie, 1 do. terpentijn, 1 k. gereedschappen, W. H. Hall en co.

ALGEMEEN OVERZICHT.

De westmousson wil ons niet verlaten. De wegen op Java geraken in zulk een toestand, dat soms negen dagen noodig zijn om een brief van Soerabaja hier te doen aankomen. De mailstoomer vertrekt heden avond ten 8 ure in plaats van heden ochtend, omdat drie groote kisten met mailpakketten te Samarang van de Oostelijke en Zuidelijke gewesten des eilands niet in tijds konden aankomen om per stoomboot overgevoerd te worden en die kisten dus te land naar herwaarts moesten worden gezonden, in de hoop dat zij heden vroeg genoeg zullen aankomen om naar Singapore te kunnen worden medegenomen. Zeilschepen, die de terugreis moeten aannemen, moeten soms met groote stoomboten uitgesleept worden, want kleine stoomers kunnen ze niet tegen wind en stroom opwerken. Laden en lossen gaat bit-

ter langzaam en daardoor is telkens noodig het vertrek der stoomschepen naar elders uit te stellen.

De rivieren treden nu en dan nog buiten de oevers; zooals de *Javassche Ct.* bericht, is o. a. de Kening-rivier in de afdeeling Toeban, res. Rembang, van 2 tot 4 Februari jl. buiten de oevers getreden, ten gevolge waarvan in het district Singahan de bibivelden van eenige dessa's vijf etmalen onder water stonden.

Te Samarang is de prijs van de rijst f 8,50 à f 10,50 per pikol.

Zoo ooit dan wordt thans de behoefte aan verbeterde communicatie-middelen op Java allerwege gevoeld.

Te Samarang circuleert onder de ingezetenen een adres om adhaesie te schenken aan het ingediende wetsontwerp op de spoorwegen, dat reeds 180 ondertoeeningen draagt.

De voltooiing van den spoorweg tot Djodjokarta is van 2 tot 4 dezer op de plaatsen langs de geheele lijn feestelijk gevierd. Djodja was het centrum van deze feesten.

Den 4 dezer had eene inschrijving voor gouvernement's wissels alhier plaats. Van het aangeboden half miljoen zijn f 181,383 ad 100 ³/₄ tot 191 ¹/₄ percent, de gestelde limite genomen. Ad 101 ¹/₂ tot 102 ³/₈ pct. was nog voor f 507,247 ingeschreven. De koers bij bankinrichtingen en particulieren was eene maand geleden veel gunstiger en men kon toen voor 103 wissels bekomen, hetgeen thans geenszins het geval is.

Het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indie heeft onlangs eene in drukperdelicten belangrijke beslissing genomen. Het gold de vraag, of de heer Kerkhout, vroeger te Makassar gevestigd, den ass.-resident en magistraat aldaar gelasterd had; de beklagde kon geene authentieke stukken produceeren, maar verzocht door getuigen de aangevoerde feiten te mogen bewijzen. Het Hooggerechtshof heeft uitgemaakt, dat in zake van later en hoon door middel van de drukpers obk getuigenbewijs wordt toegelaten. Wij hebben het steeds als eene leemte in ons strafrecht beschouwd, dat dit uitgesloten was.

De *Javassche Ct.* van 5 dezer bevat een zeer aardig geschreven verhaal van den gewezen luitenant bij de Britsche marine H. M. Chester, omtrent zijne reizen in straat Torrens en op Nieuw-Guinea. De Consul-Generaal der Nederlanden in Australië, die dit stuk overlegt als eene bijlage tot de door hem ingezonden verslagen over Nieuw-Zuid-Wallis, Queensland en Zuid-Australië, noemt het verhaal van den Brit terecht eene bijdrage tot de kennis van land en volk op Nieuw-Guinea.

Op Donderdag, den 29 Februari jl. is bij het departement van Marine alhier aanbesteed: het overbrengen naar Boompjes-eiland (Java-Zee) van de te Indramajoe liggende hardsteenen voetstukken en dito dorpels, met inbegrip van het vervoer daarvan op den wal, alsmede de oprichting van den op genoemd eiland liggenden ijzeren kustlichttoren en de daarstelling van het daarbij behoorende etablissement met inbegrip van de daartoe benodigde in 's lands voorraad ontbrekende materialen.

Er waren twee bijljetten ingekomen. Aannemer werd de heer K. M. Verloop voor de som van f 122,900, dat is ongeveer f 6200 beneden de raming.

Voor elk artikel in dit nummer voorkomende en niet door andere getekend, stelt zich voor de wet als schrijver bekend

J. C. VAN LIER.